

Jak vypadá dobrý příběh

Osmnáctidílný seriál MF DNES je určen žákům základních škol a jejich rodičům. Na ukázkách kvalitní beletrie a zadaných úloh se naučíte lépe porozumět textu, přemýšlet o něm a dobře ho využít, což se vám může hodit nejen při přijímacích.

Kromě postav je v příběhu nejdůležitější to, o čem je a co se v něm děje. Takový děj má své zákonitosti. Dobří spisovatelé je znají a řídí se jimi při psaní. I nám čtenářům pomáhá, že se na začátku dozvíme, kdo a jak v příběhu vystupuje. Děj se pak rozvine a nějak zaplete a na závěr se vše vyřeší a zakončí. Víme, co od příběhu můžeme očekávat. Čteme, abychom se dozvěděli, do jakých situací nebo potíží se hlavní postava dostane a jak je vyřeší (nebo taky ne). Někoho z nás zajímá víc napínavost a dobrodružství, jiného zase pocity, vztahy nebo myšlenky postav. Příběhy čteme nejen pro zábavu, ale i pro poučení.

Ukázky možných odpovědí

MLADŠÍ ŽÁCI

Jaká řešení můžeme od dětí očekávat?

A Lev vyskočil a milou myšku chytil do drápů. Zanedlouho lovil lev v lese a chytil se do sítě.

B Zanedlouho lovil (6) lev v lese a chytil se (7) do sítě. Začal se bránit (5), ale čím víc sebou trhal a házel (8), tím víc se zaplétal (9). Vysílený lev počal naříkat (3) a už se viděl v rukou lovců. Jeho řev zaslechla (4) i malá myška. Rozběhla se (2) za hlasem, a jak spatřila (1) nebohého lva, hned věděla, co se stalo.

C Příklad otázek: KDE se příběh odehrává? KDY lev udělal dobrý skutek? KDY myška udělala dobrý skutek? CO by se dělo, kdyby lev nepustil myšku? PROČ myška lvovi pomohla? JAK myška lvovi pomohla? JAK příběh skončil?

Shodují se tvé odpovědi s našimi? Mohou se trochu lišit, ale nesmějí být v rozporu s textem. V seriálu najdeš množství úloh takového typu. O nich si vždy s někým popovídej, pomůže ti to poznat, jak moc je tvoje odpověď dobrá.

STARŠÍ ŽÁCI

Jaká řešení můžeme od dětí očekávat?

A Podtrhneme např.: V okamžiku byl na palubě pohyb a život. - Knut a Erik vyhodili záchrannou vestu, ale at házeli, jak chtěli, záchranná vesta ve větru padala zpět na vor. - Tu vidíme náhle Knuta, jak skáče po hlavě do vln. - Knut zamával a my čtyři jsme uchopili lano, ze všech sil jsme táhli a za chvíli jsme oba kamarády vytáhli na palubu.

B Torstein se vrhl k navijáku s lanem, lano se zadrhlo. Knut a Erik vyhodili záchrannou vestu. Knut skáče do vln. My čtyři jsme uchopili lano, ze všech sil jsme táhli a kamarády jsme vytáhli na palubu.

C Skládá text z krátkých vět, v každé se stane něco nového. Vidíme všechny detaily akce, každá událost proběhla rychle („Všechno bylo dílem několika vteřin.“). Působí to dojmem záběrů filmové kamery.

D Jde o život. Děje se to na nebezpečně rozbořeném moři. Jsou ohroženi kamarádi. Záchrana naráží na nečekané potíže. Poslední odstavec začíná větou v přítomném čase.

pro mladší

pro starší

Zadání pro mladší čtenáře

A Podtrhni v textu místo, kde se myš dostala do potíží a kde se dostal lev do potíží.

B Co bylo dřív a co až později? Seřadiš události podle bajky? spatřila lva (1) - rozběhla se (2) - počal naříkat (3) - zaslechla ho (4) - začal se bránit (5) - lovil (6) - chytil se (7) - trhal a házel sebou (8) - zaplétal se (9).

C Vymysli alespoň tři otázky, kterými se zeptáš na něco podstatného z příběhu. Otázky by měly začínat tázacími zájmeny KDE, KDY, CO, PROČ a JAK. Můžeš si promyslet i odpovědi. Jedna otázka může začínat jakkoli.

O lvovi a myšce (Jean de La Fontaine)

Opodál lev po těžké práci a v odpoledním vedru tvrdě usnul. Opodál se honily malé myšky. V zápalu hry se přiblížily ke spícímu lvovi a jedna neopatrná myška mu vběhla přímo mezi tlapy a narazila do něj. Lev vyskočil a milou myšku chytil do drápů. Myška prosila tenkým hláskem: „Ach, ty jsi tak velký a silný, k čemu ti bude jedna malá myška, pusť mě prosím.“ „Máš pravdu, co bych si s tebou počal,“ pomyslnil si lev a myšku pustil. Zanedlouho lovil lev v lese a chytil se do sítě. Začal se bránit, ale čím víc sebou trhal a házel, tím víc se zaplétal. Vysílený lev počal naříkat a už se viděl v rukou lovců. Jeho řev zaslechla i malá myška. Rozběhla se za hlasem, a jak spatřila nebohého lva, hned věděla, co se stalo. „Počkej, přestaň naříkat, hned ti pomůžu.“ „Jak bys mohla, taková malá myš,“ zoufal si lev. „Hned uvidíš,“ pravilo zvířátko. Myška všechno prohlédla a pak začala pomalu a trpělivě přehryzávat jedno oko za druhým. Netrvalo dlouho a lev byl volný. Zachráněný lev myšce poděkoval a pomyslel si: „Každý, i ten nejmenší, může nějak pomoci, když ví, jak na to.“

(Zdroj: upraveno podle Bajek Jeana de La Fontaina. Praha: Studio Trnka, 2008.)

Ve znamení Kon-Tiki (Thor Heyerdahl)

Herman udělal neuvážený krok a spadl přes palubu. Zápasil o život ve vysokých vlnách. Torstein, stojící u kormidla na zádi, a já sám jsme strnuli hrůzou. Zařvali jsme ze všech sil „Herman spadl přes palubu.“ V okamžiku byl na palubě pohyb a život. Herman byl skvělý plavec, a přestože jsme si okamžitě uvědomili, že jde o život, měli jsme tajnou naději, že dokáže doplout k okraji voru dřív, než bude pozdě.

Torstein se vrhl k bambusovému navijáku s lanem k záchrannému člunu. Stalo se poprvé za celou cestu, že se lano zadrhlo. Vše bylo dílem několika vteřin. Hermanovou poslední nadějí bylo, že doplave k lopatě kormidla a tam se chytí. Nešlo to, lopatka uklouzavala. Knut a Erik vyhodili záchrannou vestu, ale at házeli, jak chtěli, záchranná vesta ve větru padala zpět na vor. Po několika marných pokusech byl Herman již daleko za kormidlem.

Tu vidíme náhle Knuta, jak skáče po hlavě do vln. V jedné ruce drží záchrannou vestu a zvedá se a opět klesá. Pokaždé když se objevila Hermanova hlava na hřbetu vlny, zmizel Knut a vždycky, když se vynořil Knut, byl Herman pryč. Pak jsme zase viděli obě hlavy najednou, Knut a Herman si pluli navzájem vstříc a chytili se záchranného pásu. Knut zamával a my čtyři jsme uchopili lano, ze všech sil jsme táhli a za chvíli jsme oba kamarády vytáhli na palubu.

(Zdroj: upraveno podle knihy Thora Heyerdahla Ve znamení Kon-Tiki. Praha: Mladá fronta, 1958.)

Zkuste si

V knize, kterou právě čteš, si všímej, jak ti autor podává děj, do jakých situací svého hrdinu posílá, jaké překážky před něj staví a jak to celé dopadne. Které další silné příběhy znáš?

Tipy na čtení

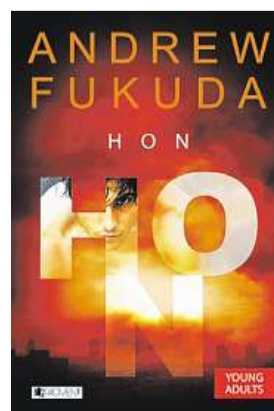
Kate A. Boormanová
Smrtná zima

SMRTNÁ ZIMA

Velice napínavý děj najdeme v knihách, které patří do žánru fantasy. Autorka knihy Smrtná zima nás přivádí do smyšleného světa, který má jasná pravidla a není lehké v něm obstát. Seznamujeme se s hlavní hrdinkou, patnáctiletou Emmeline, která žije v osadě uprostřed hlubokých hvozdu. Při zakázaných cestách mimo ni se dozvídá stále děsivější pravdu o své minulosti a prostřednictvím snů se jí zjevují budoucí události, které nejsou o nic příznivější.

Andrew Fukuda
Hon

HON

Autor této knihy je mistrem ve vymýšlení napínavého děje. Pokud z této knihy přečtete alespoň prvních dvacet stran, je celkem jisté, že ji už neodložíte. Mnoho věcí, kterým hlavní hrdina věří, se ukáže jako lež. A po nějaké době se dozvíme, že někdo skoro všechny kroky hrdinů předvídal a naplánoval. Příběh, ve kterém se v každé kapitole stane něco zásadního a nečekaného. Jako čtenáři jsme autorem stále překvapováni.

Uvědomte si

Příběhy se pořád opakují. Mnoho z nich vypráví o tom, jak hlavní hrdina něco chce a jak překonává řadu překážek, aby to získal. Hrdina buď zvítězí (dobrý konec), nebo prohraje (špatný konec). Čtenáři čtou tento příběh v různých variantách stále znovu, protože každý s ním porovnává svůj vlastní život. Kniha bez příběhu je jako člověk bez duše, řekl americký spisovatel Stephen King, autor mnoha knižních thrillerů.

Stranu připravil čtenářský tým projektu Pomáháme školám k úspěchu rodinné nadace Renáty a Petra Kellnerových a redaktorka MF DNES Bohdana Jarošová.

» PŘÍŠTĚ

Důvěrný jazyk literatury